

ΘΕΟΛΟΓΙΑ

ΤΡΙΜΗΝΟΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΤΟΜΟΣ ΜΖ'

ΙΟΥΛΙΟΣ - ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1976

ΤΕΥΧΟΣ Γ'

ΑΜΦΙΛΟΧΙΟΥ ΙΚΟΝΙΟΥ

(ca. 341/5 — 395/400)

«ΠΕΡΙ ΨΕΥΔΟΥΣ ΑΣΚΗΣΕΩΣ» *

Υ Π Ο

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Γ. ΜΠΙΟΝΗ

Ώμοτίμου Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

5. Ὑφολογικά. Ταῦτα ἀποτελοῦν στοιχεῖον τῆς τέχνης τοῦ λόγου διὰ πάντα συγγραφέα, κατ' ἐξοχὴν δὲ τὸν συνθέτοντα ὀμιλίαν ἢ λόγον, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀρχαίας Ῥητορείας. Ὁ Ἀμφιλόχιος ἐμφανίζει ἐν τῷ ἀντιρρητικῷ τούτῳ Λόγῳ τοῦ τὰ αὐτὰ ὑφολογικὰ στοιχεῖα, ἅπερ ἀπαντῶσιν εἰς πάσας σχεδὸν τὰς Ὀμιλίαις του. Ἐπειδὴ δὲ τὰ ὑφολογικὰ στοιχεῖα ἀποτελοῦν ἐμφανὲς γνώρισμα προσωπικῆς δομῆς ἐκάστου συγγραφέως, διὰ τοῦτο προσκτῶνται ἀποδεικτικὴν ἰδιαιτέραν ἀξίαν ἀναγνωρίσεως τοῦ συντάκτου ἔργου τινός, μάλιστα ἀνωνύμως ἢ ψευδωνύμως παραδιδόμενου. Νὰ παραθέσωμεν ἐνταῦθα πάντα τὰ ὑφολογικὰ στοιχεῖα τοῦ ἔργου τούτου τοῦ Ἀμφιλοχίου, θεωροῦμεν ἄσκοπον. Ἐνδεικτικὰ μόνον μνημονεύομεν, ἀποδεικνύοντα τὸ γνωστὸν ἐκ τῶν γνησίων Ὀμιλιῶν τοῦ Ἀμφιλοχίου ὕφος καὶ ἄρα καὶ τὸν αὐτὸν συντάκτην τοῦ ἀνωνύμως παραδοθέντος «Περὶ ψευδοῦς ἀσκήσεως» ἔργου.

α) Συνώυμα: ἐχθρὸς καὶ πολέμιος (XIV,5), ἀφελὲς καὶ εὐκόλον τῆς πλάνης (XXV,4), ποικίλως καὶ ἀφειδῶς (XXXI,3), ἀλαζονεία καὶ ὑπερηφανία (XXXII,3), νόμοι καὶ προφῆται (αὐτ. 6), κεχωρισμένους καὶ ἀλλοτρίους (XXXIII,4), κενοδοξίαν καὶ ἀλαζονείαν (XXXVI,1), βδελυρᾶς καὶ ἀκαθάρτου (XXXVIII,2), οὐ δοκῆσει οὐδὲ φαντασία (XLVI,3), πορνείαν

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 217 τοῦ προηγουμένου τεύχους.

καὶ μοιχείαν (XLVIII,2), ἄσαρκος καὶ σῶμα μὴ φορῶν (XLVIII, 5), ἀντικειμένους καὶ ἀντινομοθετοῦντας τῷ Θεῷ (L,1).

β) Π α ρ η χ η τ ι κ ἄ: οὐδὲν οὐράνιον φρονοῦσιν· ἀλλ' οὐδὲ ἀνθρώπινον φρόνημα ἔχουσιν (I,1), δικαστὰς ἐκδίκους τῆς ἀσεβείας (VII,2), νόμους ἀνομίας μεστοὺς (αὐτόθι), πολλοὺς καὶ διαφόρους ὀνόμασιν ὀνομασμένοις (XXII,4), ὀνόματα σεμνὰ ψευδῶς ἑαυτοῖς ἐπονομάσαντες (XXXIII,4).

γ) Ἐ μ φ α ν τ ι κ ἄ — ἐ ν α ν τ ι ω μ α τ ι κ ἄ: ἀναρθρα καὶ ἀνακόλουθα (XIV,5), ἀπατῆσαι ἢ καταβλάψαι (XXV,4), τὸ βλάσφημον, τὸ φοβερὸν καὶ ἅγιον αἷμα τοῦ Χριστοῦ (XXXII, 7), ἄνους καὶ τολμηρὸς (XLI,8), ἀπέχειν καὶ μεταλαμβάνειν γυναικὸς (XLIV,2), ὁ τοῦ Θεοῦ νόμος καὶ ὁ τῶν ἀνθρώπων (αὐτόθι), τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν (XLVI,4), θεομαχῆσαι καὶ τῇ ἀληθείᾳ ἀντιστῆναι (XLVI,6), εἰς χρῆσιν καὶ ἀπόλαυσιν (XLIX,4).

δ) Π λ ε ο ν α σ μ ὀ ς: εἴ ποτε ἔνηψας, εἴ ποτε ἐγρηγόρησας (XX,1), ἕως τῆς τελευταίας αἰσχύνης καὶ τοῦ θανάτου αὐτῷ παραμείνας (XXV,3), μερίζει αὐτοὺς εἰς δύο (XXVI,1), ἀκαθάρτους καὶ ἀνοσίους (XXVI,2), ἐλεεινοὶ καὶ πολλῶν θρῆνων ἄξιοι (XXXIV,6), ἡδέα καὶ ἐπιτετραμμένα (XLIV,2), ὁ Κύριος διὰ τῆς οἰκείας Αὐτοῦ ἀγαθότητος καὶ οἰκονομίας (LI,1).

Σημειοῦμεν ἀπλῶς ὅτι πάμπολλα εἶναι τὰ ἀπαντῶντα ἐν τῷ ἔργῳ τοῦ Ἀμφιλοχίου τὰ περιφραστικὰ, τὰ παραθετικά, ἢ χρῆσις τῶν ἀφηρημένων οὐσιαστικῶν καὶ τῶν ἀπαρεμφάτων, ἀντὶ τῶν οὐσιαστικῶν, τὰ ἐπιρρηματικά, τὰ σὺνθετα μετὰ προθέσεων, ἰδίᾳ ἀπο—, ἐπι—, προ—, συν—, ἐκ—, ἐν—, κ.ἄ. Πολλὴ χρῆσις γίνεται τῶν συνδέσμων καί, γάρ, μετά, παρά, ἀλλά, ὥστε, οὐχὶ δὲ σπανίως ἀπαντᾷ καὶ ἡ παράθεσις συνδέσμων τινῶν κατὰ παράταξιν, ὡς π.χ. ἀλλὰ γάρ καί, μάλιστα δ' ὁσάκις οἱ σύνδεσμοι ἀκολουθοῦνται ὑπὸ ἀντωνυμιῶν ἢ ἐπιρρημάτων, ὡς π.χ. ἀλλ' οὐδὲ μέχρι τούτου (XXVI,5), καὶ μέχρι μὲν τούτου ἦν τις καὶ πρόφασις (αὐτόθι) κ.π.ἄ. Συχνὰ εἶναι καὶ αἱ ἐρωτηματικαὶ ἢ πλάγια ἐρωτηματικαὶ προτάσεις. Ἡ ἀπλότης δὲ καθόλου τοῦ ὕφους τοῦ Ἀμφιλο-

χίου ὀφείλεται κυρίως εἰς τὴν θέλησιν τοῦ συγγραφέως, ὅπως καταστήσῃ τὸ περιεχόμενον προσιτὸν καὶ εὐκολονόητον καὶ εἰς τοὺς ἀπλουστέρους καὶ ἥκιστα μεμορφωμένους τῶν χριστιανῶν, ἵνα προφυλάξῃ τούτους ἀπὸ τῶν πολεμουμένων ὑπ' αὐτοῦ αἱρέσεων. Πρὸς τὸν σκοπὸν δ' ἀκριβῶς τοῦτον κάμνει περισσὴν χρῆσιν χωρίων τῆς Ἀγίας Γραφῆς (Π. καὶ Κ.Δ.). Τὸ ἀντιρρητικὸν ὕφος, ἡ διδακτικὴ ἀπόχρωσις, ἡ ἀπλῆ τεχνικὴ σύνθεσις τοῦ λόγου καὶ ἡ πτωχεῖα ὑψηλῶν ἐνοιῶν καὶ στοχαστικῶν ἐκφράσεων προδίδουσιν ἅμα τὸν Ἀμφιλόχιον ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις του τὰ αὐτὰ ὑφολογικὰ στοιχεῖα ἐμφανίζοντα, μὲ τὴν ἰδίαν γλωσσικὴν καὶ ῥητορικὴν τεχνοτροπίαν, ἀλλὰ πόρρω ἀπέχουσαν τῆς τῶν μεγάλων Καππαδοκῶν μεγαλοπρεποῦς καὶ ὑψιπετοῦς ὑφολογικῆς τεχνικῆς καὶ ῥητορικῆς δεινότητος, φύσει ἀναδυομένης ἐκ τῶν ἔργων τῶν μεγάλων Καππαδοκῶν Πατέρων, μεγάλου Βασιλείου, Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου καὶ Γρηγορίου τοῦ Νύσσης. Οἱ μεγάλοι οὗτοι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας δὲν ἐπιτηδεύονται γράφοντες ἢ ὀμιλοῦντες. Φυσικὴ χάρις ἐκχύνεται ἐκ τοῦ στόματος καὶ τῆς γραφίδος αὐτῶν, ὥστε ν' ἀποδεικνύωνται καὶ ἀληθεῖς καὶ γνήσιοι λογοτέχναι. Ἐνθα δέ τις ἀπαντᾷ περίτεχνον τὸν λόγον παρὰ τῶ Ἀμφιλοχίῳ, τοῦτο εἶναι γέννημα ἐπιτηδευμένης τεχνικῆς, ἣν ἐδιδάχθη ἐν τῇ Ῥητορικῇ Σχολῇ τοῦ σοφιστοῦ Λιβανίου. Παρὰ τῶ Ἀμφιλοχίῳ ἐπομένως διακρίνομεν πρόθεσιν ἀγαθὴν εἰς τὸ νὰ ἐλκύσῃ τοὺς ἀκροατὰς καὶ ἀναγνώστας αὐτοῦ εἰς τὸ κύριον καὶ καίριον τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἀναπτυσσομένων θεμάτων πρὸς ψυχικὴν τούτων ὠφέλειαν καὶ σωτηρίαν καὶ διὰ νὰ προφυλάξῃ ἅμα τούτους ἀπὸ διολισθήσεως εἰς ἐφαμάρτους πράξεις, μάλιστα δὲ εἰς πλάνας κακοδόξους καὶ αἱρετικὰς, ἐξ ἐπιπολαίας ἐκτιμήσεως τῶν κηρυγμάτων τῶν ψευδο— («Ἐγκρατιτῶν») καὶ ψευδο— («Ἀποτακτιτῶν»).

ΚΕΙΜΕΝΟΝ

I. (φ. 181α)... Οὐδὲ(ν) οὐράνιον φρονοῦσιν· ἀλλ' οὐδὲ ἀνθρώπινον φρόνημα ἔχουσιν· οὐδὲ τολμῶσιν εἰς τὸ φῶς προελθεῖν ἢ φρονίμῳ ἀνθρώπῳ διαλεχθῆναι ἢ πόλει χριστιανῶν ἐπιβῆναι, καθὼς οἱ προεστῶτες τῶν ἄλλων αἰρέσεων, 5 οἷτινες πειρῶνται «διὰ τῆς φιλοσοφίας καὶ κενῆς ἀπάτης» πλανῆσαι τινας. 2. Καὶ γὰρ διὰ τὴν προσοῦσαν αὐτοῖς δεινότητα καὶ τὰς Γραφὰς πειρῶνται πρὸς τὰ ἑαυτῶν θελήματα ἔλκειν κάκειθεν ἀπατᾶν τοὺς ἀπλουστέρους. 3. Αἱ γὰρ Γραφαὶ εἰκόασι τοῖς βοηθήμασι 10 τοῖς ἰατρικοῖς, ἅτινα καλῶς μὲν σκευαζόμενα θεραπεύει, φαύλως δὲ ἢ ἀτέχνως διδόμενα φονεύει· διόπερ εἰκότως «ἀλώπεκες μικροὶ» λέγονται.

II. Τὰς μὲν οὖν λοιπὸν αἰρέσεις ἔστιν εὐρεῖν, ὅτι καὶ λόγον καὶ πιθανότητα ἔχουσι καὶ συλλογισμοῖς καὶ σοφί- 15 σμασί τινων ἀπλουστέρων περιγίνονται· καὶ γὰρ νομίζω καὶ περὶ τούτων ὁ προφήτης εὐχεται, λέγων· «ῥύσεται με ἐξ ἐχθρῶν μου δυνατῶν»). 2. Αἱ μέντοι «μικροὶ ἀλώπεκες», τούτέστιν αὗται αἱ αἰρέσεις, τί ἔ-

Cod. gr. Escor. T. I 17, βομβύκ. 13 αἰ. Ἡ περιγραφή τοῦ κώδ. ἐδόθη προηγουμένως. Τὸ περὶ «Ψευδοῦς ἀσκήσεως» ἔργον τοῦ Ἀμφιλοχίου ἐμπεριλαμβάνεται ἐν φύλλοις 182-190. Δυστυχῶς ἐλλείπει ἢ τε ἀρχὴ (ἀκέφαλος) καὶ τὸ τέλος (κολοβός) τοῦ ἔργου. Τὴν ὀρθὴν σειρὰν τῶν φύλλων ἠτιολογήσαμεν ἀνωτέρω.

1. οὐδὲ οὐράνιον κώδ.: οὐδὲ(ν) 11. κώδ. ἀτεχνῶς: ἀτέχνως

1. Πβλ. Ματθ. 16,23. Μάρκ. 8,33. Ρωμ. 8,5. Κολ. 3,2. 2. Πβλ. Ματθ. 22, 46. Μάρκ. 12,34. 3. Πβλ. Α' Κορ. 4,10. Β' Κορ. 11,19. Λουκ. 16,8. 5-6. Πβλ. Κολ. 2,8. Ματθ. 24,5.11,24. Μάρκ. 13,6. Ἐφ. 5,6. 12. Ἄσμα ἀσμ. 2,15. Ἰεζ. 13,4-10. 14. Κολ. 2,4. 16. Ψαλμ. 17,18. 30,16.

χοῦσι δυνατὸν εἰς τὸ ἀπατῆσαι; οὐ φρόνησιν, οὐκ ἰσχύν, οὐ παρῤῥησίαν τοῦ δόγματος αὐτῶν, οὐ τὴν ἐπὶ πόλεων δικαιοσύνην, δυναμένην ἀπατῆσαι τοὺς μεριζομένους τῇ πίστει· ἐν μόνον ἔχουσι, τὸ δολερὸν τῶν θηρίων τούτων. 3. Ὅταν γὰρ εἰσέλθωσιν εἰς ἀμπελῶνα, τούτέστιν εἰς λαόν, οὐ παρῤῥησία εἰσέρχονται, ἀλλὰ λάθρα ὡς κλέπται· ὡς καὶ τὰ θηρία ταῦτα, αἱ ἀλώπεκες. 4. Ἐπὰν ἴδωσι τὸν ἀμπελουργὸν εἰς ἕτερον μέρος ἀσχολούμενον, εἰσέρχονται ἀφειδῶς εἰς τοὺς ἀλλοτρίους καμάτους, οὓς καὶ ἀφανίζουσιν.

10 III. Ἔστι δὲ καὶ οὕτως νοῆσαι τὸ γραφικὸν ῥητόν, οὐ μόνον αὐτοὺς «μικροὺς ἀλώπεκας» ὀνομαζομένους, ἀλλὰ καὶ «μικροὺς ἀφανίζοντας ἀμπελῶνας». 2. Οὐδεὶς γὰρ παρ' αὐτοῖς ἀνὴρ ἰσχυρὸς καὶ ἐδραῖος τῇ πίστει καὶ τεθεμελιωμένος ἐπὶ τὴν πέτραν, 15 τούτέστι τὸν Χριστόν, ἀπατᾶται· ἀλλ' εἶπου τις ἀχύρω παραπλήσιος καὶ «παντὶ ἀνέμῳ περιφερόμενος» ἀπολικμαῖται τῆς Ἐκκλησίας. 3. Περὶ τῶν τοιούτων καὶ ὁ Κύριος ἐν (τοῖς) Εὐαγγελίοις λέγει· «ὁς ἂν σκανδαλίση ἓνα τῶν μικρῶν τῶν πιστευόντων 20 εἰς ἐμέ, συμφέρει ἵνα μύλος ὄνικος κρεμασθῆ εἰς τὸν τράχηλον αὐτοῦ» καὶ τὰ ἐξῆς, δῆλον ὅτι μεγάλου καὶ ἠδρασμένου ἐν τῇ πίστει καὶ κρατοῦντος τὴν κεφαλὴν τῆς Ἐκκλησίας, τὸν Χριστόν, μὴ δυναμένου σκανδαλισθῆναι.

25 IV. Περὶ τούτων αὐτῶν καὶ ὁ ἀπόστολος Παῦλος

2-3. ἐπὶ πόλεων δικαιοσύνην : διατηρῶ τὴν φράσιν, ἀπαντῶσαν ἐν τῇ Ἀγ. Γραφῇ, ἃν καὶ ἐσκέφθην ἂν ἀντικαταστήσω μὲ τὴν φράσιν : «ἐπιπόλαιον δικ.».

1-2. Πβλ. Κολ. 2,14-15. Ἰωάν. 7,4. 2. Πβλ. Ἦσ. 1,26. Πβλ. Ἐφ. 4,24. 5,9. 5. Πβλ. Δευτερ. 24,2. Ματθ. 20,1 ἐξ. 7. Πβλ. Ματθ. 24,43. Λουκ. 12, 39. Ἦσ. 61,5. 9. Πβλ. Ματθ. 6,16.19.20. 11-12. Ἄσμα ζσμ. 2,15. 14. Πβλ. Α' Κορ. 15,58. 14-15. Κολ. 1,23. Α' Κορ. 10,4. 16. Ἐφ. 4,14. Πβλ. Ἦσ. 17,13. 18. Ματθ. 18,6. Λουκ. 17,2. 22-23. Πράξ. 4,11. Α' Κορ. 11,3. Ἐφ. 1,22. Κολ. 1,18. Ἐφ. 5,23.

σαφῶς ἠνίξατο, εἰπὼν· «ἐκ τούτων εἰσὶν οἱ ἐνδύνοντες εἰς τὰς οἰκίας καὶ αἰχμαλωτίζοντες γυναικάρια σεσωρευμένα ἁμαρτίαις, ἀγόμενα ἐπιθυμίαις ποικίλαις, πάντοτε μανθάνοντα καὶ μηδέποτε εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν δυνάμενα». 2. Ἐδειξε διὰ τοῦ ῥήματος τοῦ «ἐνδύνοντες» τὸν φωλεὸν τοῦ ὄφους τοῦ ἀπατήσαντος τὴν πρώτην γυναῖκα· ἐφάνέρωσε δὲ καὶ τὸ δολερὸν καὶ δειλὸν τῶν τρόπων αὐτῶν καὶ τοῦ κηρύγματος αὐτῶν τὴν ἀσθένειαν καὶ τῶν ἀπατωμένων τὸ σαθρὸν· ἀνδρὸς γὰρ οὐ μέμνηται, εἰμὴ μόνων γυναικαρίων εὐκόλων εἰ(ς) ἀπάτην. 3. Διὰ τοῦτο καὶ τὸ κήρυγμα αὐτῶν ἐκεῖνο τὸ γένος ἀπατᾶ καὶ εἶπου τις γυναικώδης. Καὶ ἔστιν ἰδεῖν ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν πλείονα γυναικάρια ἀπατῶμενα, ἐξἄκολουθοῦντα ἄλλοτρίοις ἀνδράσι καὶ μετ' αὐτῶν ἀδιαφόρως συζῶντα· τὰ δὲ ἀκόλουθα τούτοις «αἰσχροὺν ἐστὶ καὶ εἰπεῖν».

V. Τίς ὁ καθηγητῆς τῶν αἰρέσεων τούτων;

20 Ὁ καθηγητῆς πασῶν τῶν αἰρέσεων ἐστὶν ὁ διάβολος. Ὡς γὰρ «ὁ Χριστὸς καθηγητῆς ἐστὶ» τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας «καὶ παρέδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ αὐτῆς, ἵνα αὐτὴν ἁγιάσῃ καὶ παραστήσῃ αὐτὸς ἑαυτῷ τὴν Ἐκκλησίαν μὴ ἔχουσαν σπίλον ἢ ρυτίδα ἢ τι τῶν τοιούτων», οὕτως καὶ ὁ διάβολος, εἰς τὸ

1. Β' Τιμ. 3,6-7. Πβλ. Τίτ. 1,11,16. 8. Πβλ. Β' Κορ. 11,3. Γεν. 3,13.
9. Πβλ. Ἀποκ. 21,8. Εἰρην., Ἐλεγχ. XIII, 5-7 (ΒΕΠ 5). Πβλ. καὶ XIII, 3-4. Πβλ. Ἰσιδώρ. Πηλουσ. Ἐπιστ. 4,71 (παρὰ Μ. 78,1129). 12-14. Πβλ. Ἐπιφ., Κατὰ αἰρ. 36,1 (παρὰ Μ. 41, 633B). 17. Ἐφ. 5,12: «τὰ γὰρ κρυφῆ γινόμενα αἰσχροὺν ἐστὶν καὶ λέγειν». Πβλ. Α' Κορ. 14,35. 21. Ματθ. 23,8,10 Πβλ. Μεγ. Κων/νου, ὁμιλ. εἰς ἀγ. σύν., παρὰ Μ. 20, 1233A. Σωκρ., ἐκκλ. ἱστ. 3,6,3 (Μ. 67, 389A). 22. Ἐφ. 5,25-27,

ἀπατᾶν καὶ σκορπίζ(ειν) I (φ. 173α) ὡν ἔτοιμος, καθηγητῆς
 γέγονε πασῶν τῶν αἰρέσεων. 2. Μόνον γὰρ ἐδιδάχθη τὸ
 γένος τῶν ἀνθρώπων Θεὸν προσκυνεῖν· πολλοὺς δὲ ψευδω-
 νύμους θεοὺς ἐποίησεν ὁ διάβολος· τί δὲ λέγω πολλοὺς; Πᾶ-
 5 σαν τὴν κτίσιν ἐθεοποίησεν, ἵνα τὸν ἄθλιον ἄνθρωπον ἀπὸ
 τοῦ ὄντως Θεοῦ ἀποπλανήσῃ. 3. Ἦν γὰρ ἰδεῖν ὁμοιώματα
 ζώων καὶ θηρίων καὶ ἔρπετῶν καὶ πετεινῶν προσκυνούμενα·
 ἔτι δὲ καὶ πᾶσαν σχεδὸν τὴν ὕλην ὡς θεὸν τιμωμένην. 4.
 10 Καὶ διὰ τοῦτο ὁ Κύριος, τὴν ἑνσαρκον οἰκονομίαν ὑπὲρ τοῦ
 γένους τῶν ἀνθρώπων ἀνεδέξατο, ἵνα τὴν πολυθεον πλάνην
 καταργήσῃ καὶ ἐπὶ τὴν προσκύνησιν τοῦ ὄντως Θεοῦ ἐπι-
 στρέψῃ «διὰ λ ο υ τ ρ ο ὕ π α λ ι γ γ ε ν ε σ ί α ς» καὶ
 πᾶσαν τὴν ἀνθρωπότητα διεσπαρμένην συναγάγῃ εἰς τὴν
 Ἐκκλησίαν — καὶ σῶμα αὐτοῦ προσηγόρευσε — καὶ πληρω-
 15 θῆ ὁ λόγος αὐτοῦ· «ἔ σ τ α ι μ ί α π ο ί μ ν η, ε ἷ ς
 π ο ι μ ῆ ν».

VI. Ἀλλὰ πάλιν ὁ φθονερός διάβολος τῆ οἰκεία
 κακία καὶ τῆ ἀρχαία αὐτοῦ τέχνη οὐ παύεται ἀπατῶν τοὺς
 ἀστηρίκτους· 2. ὡς γὰρ πρὸ τοῦ, εἶδωλα μετονομάσας θεοὺς,
 20 ἀπὸ τοῦ ὄντως Θεοῦ ἀπεπλάνησε τοὺς ἀνθρώπους, οὕτως καὶ
 νῦν πολλὰς ἐκκλησίας ὀνομάσας, μᾶλλον δὲ εἰ δεῖ τὸ ἀληθές
 εἰπεῖν, εἶδωλα ἐκκλησιῶν ἀναστήσας τῆ τοῦ Χριστοῦ ἀπο-
 ταγῆ, τοὺς πειθόμενους αὐτῶ, ἵν' ὥσπερ τότε διὰ τῶν λεγο-
 μένων θεῶν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἀπέστησεν, οὕτως καὶ νῦν διὰ τῶν
 25 λεγομένων παρ' αὐτοῖς ἐκκλησιῶν τῆς ὄντως Ἐκκλησίας
 ἀποσπάσῃ. 3. Ἔθος γὰρ τῷ διαβόλῳ διὰ μεγάλων ἐπαγ-
 γελιῶν ἀπατᾶν· τῷ γὰρ πρώτῳ ἀνθρώπῳ, ἦτοι τῆ γυναικὶ
 προσελθὼν εἶπεν· «ἐὰν φάγητε τοῦ ξύλου τῆς
 γνώσεως, ἔσεσθε ὡς θεοί», θεοὺς ποιήσειν
 30 ἐπαγγειλάμενος, τοὔτέστιν ἀθανάτους· καὶ αὐτὴν τὴν ζώην
 αὐτῶν προσαφείλατο.

6. Πβλ. Ρωμ. 1,23. 9. Πβλ. Ἐφ. 3,2. Κολ. 1,25. 12. Τίτ. 3,5. 15.
 Ἰω. 10,16. 28. Γεν. 3,1 ἐ.

VII. Ἐχει δὲ τοίνυν πλέον ὁ δόλος αὐτοῦ· τοῦ Σω-
 τῆρος γὰρ ἐπιφανέντις καὶ πολλῶν πιστευσάντων αὐτῷ,
 ἐπήγειρεν ὁ Ἰ (φ. 173β) πονηρὸς (διωγ)μὸν κατὰ τῶν χρι-
 στιανῶν· καὶ οὐς οὐκέτι ἠδύνατο κατέχειν τῇ ἀπάτῃ δι(ἀ
 5 τῆς εἰ)δωλολατρίας, τούτους διὰ τῆς τυραννίδος ἀποστάτας
 ἠνά(γκα)σε γενέσθαι. 2. Καὶ ἦν ἰδεῖν πρᾶγμα φρικτὸν·
 βασιλεῖς μαινομένου(ς) κατὰ τῶν χριστιανῶν· νόμους ἀνο-
 μίας μεστούς· δικαστὰς ἐκδίκους τῆς ἀσεβείας. 3. Ὑπὲρ
 πάντα γὰρ φόνον καὶ πᾶσαν γοητείαν ἔγκλημα ἦν ἡ εὐσέ-
 10 βεια· καὶ μόνοι οἱ χριστιανοὶ ᾤκουν τὰ δεσμωτήρια· ἐστ(ρ)ε-
 βλοῦντο, ἐτύπτοντο, ἐτηγανίζοντο, ἐξέοντο, θηρίοις ἐνεβά-
 λοντο. 4. Καὶ τούτων ἀπάντων ἐπαγομένων αὐτοῖς παρὰ
 τοῦ πονηροῦ καὶ τῶν τούτου διακόνων, ἵνα τὴν Ἐκκλησίαν
 τοῦ Θεοῦ ἀρνήσωνται, γενναίως καὶ προθύμως ἅπαντα ἔφε-
 15 ρον διὰ τὴν εἰς τὸν Σωτῆρα ἀγάπην· καὶ ἠδέως ἀπέθνησκον,
 τὸν πρόσκαιρον θάνατον τῆς αἰδίου ζωῆς ἀνταλλαττόμενοι.

VIII. Ταῦτα καταμαθὼν ὁ διάβολος καὶ κατανοή-
 σασ νικωμένην αὐτοῦ τὴν βίαν καὶ πάσας αὐτοῦ τὰς ἐπινοίας,
 μετεβλήθη εἰς ἕτερον εἶδος ἀπάτης· καὶ πάλιν ἐπάγγελμα
 20 χρηστὸν καὶ σχῆμα ταπεινὸν καὶ Θρησκευτικὴν εὐλαβίαν.
 Ἐγκρατείας γὰρ καὶ ἀποτάξεως κηρυσσομένης, τίς ἂν μὴ
 εὐκόλως ἀπατηθῆ τῷ δόλῳ τούτῳ; Οἶδεν, ὅτι βαρὺ ἀκοῦ-
 σαι χριστιανῶ· «ἀπόστα ἀπὸ Θεοῦ· ἀρνησάι
 τὸν Σωτῆρα· δραπέτευσον ἀπὸ τῆς Ἐκ-
 25 κλησίας· ἐγκατάλιπε τὸ αἶμα τοῦ Χρι-
 στοῦ, δι' οὗ ἠγοράσθης». 3. Ταῦτα εἰ εἶπε, τίς
 ἂν ὑπήκουσεν αὐτῷ; Νυνὶ δὲ τῇ ἀρχαίᾳ μεθόδῳ πάλιν μεγάλα
 ἐπαγγελόμενος, τοῦ ἀληθινοῦ Παραδείσου, τῆς Ἐκκλησίας
 τοῦ Χριστοῦ, ἐκβάλλει τὸν ἄνθρωπον. 4. Ὅντως γὰρ Παρά-
 30 δεισος ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, ἐν ᾗ καὶ τὸ ξύλον τῆς ζωῆς

10. Πβλ. Ματθ. 11,2. Πράξ. 5,21.23.16,26. 11. Πβλ. Ἐβρ. 11,35-39.
 18. Πράξ. 8,22. 21. Πβλ. Πράξ. 24,25. 23-26. Πβλ. Β' Πέτρ. 2,1. Πράξ.
 20,28. Α' Πέτρ. 1,19. Ἀποκ. 5,9.14,3. Α' Κορ. 6,20. 30. Ἀποκ. 2,7. Γεν. 2,9.
 17.2,6.2,10-14.

καὶ τὸ ξύλον τῆς γνώσεως· καὶ πηγὴ ἡ ἀνερχομένη ἐκ τῆς γῆς
καὶ ποτίζουσα τὸν Παράδεισον, ἐξ ἧς καὶ οἱ τέσσαρες ποτα-
μοὶ ἀπορρέουσιν· ἔχει δὲ καὶ πολλὴν διαφορὰν καρπῶν. Διὰ
τοῦτο γὰρ Παράδεισος, ἐπειδὴ πολλὰ εἶδη καρπῶν· μονοει-
5 δῆς γὰρ Παράδεισος οὐκ ἔστιν, ὡς οἱ ἀποστάται λέγουσιν.

IX. Ἐκαστος δὲ καθὼς πίστεως καὶ σπουδῆς ἔχει,
αὐξάνει καὶ καρποφορεῖ· μόνον μενέτω ἐν τῷ Παραδείσῳ
τοῦ Χριστοῦ, καθὼς γέγραπται· «πεφυ I (φ. 174α) τευ-
10 μένοι ἐν τῷ οἴκῳ Κυρίου· ἐν ταῖς ἀύ-
λαῖς τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἐξανθήσουσιν».
2. Ἐὰν δὲ καὶ γένηται καιρὸς μαρτυρίου, παραδῶμεν τὸ
σῶμα, καταλείψωμεν τὴν πρόσκαιρον ζωὴν, ὑπερίδωμεν
γένους, καταφρονήσωμεν χρημάτων· πάντα οἰχέσθω· με-
νέτω ἐν ἡμῖν ἡ «πίστις, ἐλπίς, ἀγάπη», ὡς
15 λέγει ὁ ἀπόστολος. 3. Καὶ ἐν ἄλλῳ δὲ τόπῳ· «πέπει-
σμαι, φησίν, ὅτι οὔτε ζωὴ, οὔτε θάνα-
τος, οὔτε ἐνεστῶτα, οὔτε μέλλον-
τα, οὔτε τις κτίσις ἐτέρα δυνήσεται
ἡμᾶς χωρίσαι ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ
20 Χριστοῦ». 4. Τίς δέ ἐστιν αὕτη ἡ ἀγάπη, αὐτὸς ὁ Κύριος
ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς εἶπεν· «ὁ τρώγων μου τὴν
σάρκα καὶ πίνων μου τὸ αἷμα, αὐτὸς
ἐν ἐμοὶ μένει, καὶ γὰρ ἐν αὐτῷ». Καὶ διὰ τὴν
πολλὴν αὐτοῦ περὶ ἡμᾶς ἀγάπην τὸ οἰκεῖον αὐτοῦ αἷμα τί-
25 μημα κατέβαλεν ὑπὲρ ἡμῶν· «τιμίῳ γὰρ αἷματι
ἡγοράσθη(τε), Πέτρος ὁ ἀπόστολός φησιν. Ὁ τοίνυν
τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ ἀρνούμενος τὴν παρουσίαν αὐτοῦ ἐνύ-
βρισε καὶ τὴν καταβληθεῖσαν ὑπὲρ αὐτοῦ τιμὴν ἠθέτησε.

X. Καὶ τί ἀπαλογῆσονται οἱ τὸ αἷμα τοῦ Θεοῦ ἀρ-
30 νησάμενοι καὶ τῆς Ἐκκλησίας δραπετεύσαντες; 2. Εἰ γάρ,

2. Πβλ. Γεν. 2,10ε. 6-7. Πβλ. Ματθ. 13,23. Μάρκ. 4,20. Λουκ. 8,15. Κολ. 1,10. 8. Ψαλμ. 91,14. 11. Πβλ. Α' Κορ. 13,3. Β' Κορ. 4,11. 14. Α' Κορ. 13,13. 15. Ῥωμ. 8, 38-39. 21. Ἰω. 6,56. 25. Α' Πέτρ. 1,19. Πβλ. Α' Κορ. 6,20. 7,23.

- ὡς προείπομεν, οἱ ἀπόστολοι καὶ μάρτυρες τοσαῦτα ἔπαθον ὑπὲρ τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ καὶ ἐν τῇ ὁμολογίᾳ ταύτῃ ἐτελειώθησαν, ποίας τιμωρίας εἰσὶν ἄξιοι οὗτοι οἱ ἄνευ πληγῶν, οἱ ἄνευ ξίφους, (οἱ) ἄνευ παντὸς κινδύνου ἀρνησάμενοι
- 5 τὴν ὑπὲρ αὐτῶν καταβληθεῖσαν τιμὴν; 3. Μηδὲ γὰρ νομιζέτωσαν ἔχειν τι χριστιανοῦ, τοῦτ(ο) ἀρνούμενοι· πάντα γὰρ τὰ μυστήρια τῶν χριστιανῶν τούτου ἤρτηται· κἂν Ἐκκλησίας εἴπῃς, κἂν Γραφάς, κἂν κατηχήσεις, κἂν βάπτισμα, κἂν θυσιαστήριον, κἂν αὐτὸ τὸ σῶμα ἄνευ αἵματος, οὐδὲν
- 10 ἔστι· σῶμα γὰρ ἄνευ τοῦ αἵματος νεκρὸν ἔστι· νεκρὸν δὲ εἰς θυσιαστήριον οὐδεὶς προσφέρει. 4. Ἔστι γὰρ εὐρεῖν κἂν τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ πανταχοῦ αἷμα προσφερόμενον καὶ σχεδὸν ἐν αἵματι πάντα καθαρίζονται κατὰ τὸν Νόμον. 5. «Πόσο μᾶλλον τὸ I. (φ. 174β) αἷμα τοῦ Χριστοῦ καθαριεῖ τὴν συνείδησιν ἡμῶν ἀπὸ νεκρῶν ἔργων)», λέγει ὁ ἀπόστολος. Καὶ
- 15 πάλιν· «ἔχοντες οὖν ἀδελφοὶ παρρησίαν εἰς τὴν εἴσοδον τῶν ἀγίων ἐν τῷ αἵματι τοῦ Χριστοῦ, ἣν ἀνεκαίνισεν (ἡμῖν ὁδὸν) πρόσφατόν τε καὶ ζῶσαν».
- 20

XI. Ἐδειξέ σοι πανταχοῦ τὴν ἰσχὺν τοῦ μυστηρίου τῶν χριστιανῶν, ὅτι οὐκ ἔστιν οὐ τὴν ἁμαρτίαν φυγεῖν, οὐκ αὐτὸν τὸν διάβολον, οὐκ «εἰς τὴν εἴσοδον τῶν ἀγίων» εἰσελθεῖν, «ἣν ἀνεκαίνισεν ἡμῖν ὁδὸν πρόσφατον καὶ ζῶσαν», τοῦ γνωρισθῆναι ὑπὸ τοῦ βασιλέως μὴ ἐπιφερόμενον τὴν σφραγίδα.

25 2. Εἰ γὰρ στρατιῶται ἐν πολέμοις ἀγωνιζόμενοι καὶ περὶ αὐτῆς σωτηρίας ἀγωνιῶντες τὸ σύμβολον φυλάσσουν καὶ διὰ τοῦτο τὴν εὐνοίαν τὴν εἰς τὸν βασιλέα ἐνδείκνυνται,

5. Πβλ. Α' Κορ. 6,20. 7,23. 10. Πβλ. Ἰακ. 2,26. Λευτ. 17,10 ἔ. 11. Πβλ. Λευτ. 8,19 ἔ.ε. Ἔξοδ. 30,10. Ἐβρ. 9,13. 13. Ἐβρ. 9,14. Πβλ. Α' Πέτρ. 1,18-19. Α' Ἰωάν. 1,7. Ἐβρ. 6,1. 17. Ἐβρ. 10,19-20. Πβλ. Ἐβρ. 4,16. 23-24. Ἐβρ. 10,19-20. 26. Πβλ. Β' Τιμ. 2,19. Ἀποκ. 9,4. 28. Πβλ. Σοφ. Σολ. 16,6. 29. Πβλ. Ἐσθθρ 6,4.

- τοῦτο λογιζόμενοι, ὅτι, ἐὰν τοῦτο ἀπολέσωσιν, οὐκέτι δυνήσονται τὸ πρόσωπον τοῦ βασιλέως θεάσασθαι, τί ποιήσουσιν αὐτοί, οὐκ ἄψυχον σημεῖον ἀπολέσαντες, ἀλλ' αὐτοῦ τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ ἀποσυληθέντες; 3. Ἄλλ' ἐὰν τις ἀκριβῶς ἐξετάσῃ, παντὸς ἀνθρώπου πλανηθέντος ἐλεεινότεροί 5 εἶσι καὶ πολλῶν θρήνων ἄξιοι οἱ ἐν ταῖς αἰρέσεσι ταύταις πλανηθέντες. 4. Τοσοῦτον γὰρ κατίσχυσεν αὐτῶν ὁ πονηρὸς καὶ «ἐ σ κ ὅ τ ι σ ε τ ῆ ν ἀ σ ύ ν ε τ ο ν α ὐ τ ῶ ν κ α ρ δ ί α ν», ὡς μὴ ἐπιγινώσκειν αὐτούς, ὃ πεπόνθασι.
- 10 XII. Δέον γὰρ αὐτοὺς στένειν καὶ δακρύειν, τοσοῦτων καὶ τηλικούτων ἀγαθῶν καὶ αὐτῆς τῆς ζωῆς στερηθέντες. 2. Τὸ ἐναντίον πεπόνθασι· δικαίους ἑαυτοὺς ὀνομάζουσι καὶ πάντων τῶν ἀνθρώπων ὑψηλοτέρους· τί δὲ λέγω τῶν ἀνθρώπων; Καὶ αὐτοῦ τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ ἀγιωτέρους! 3. Μόνον γὰρ ἂν δράζηται τινος αὐτῶν ὁ διάβολος καὶ ἐκβάλλῃ τῆς Ἐκκλησίας, ἔστιν ἰδεῖν ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης τὸν τοιοῦτον ἀδικίαν εἰς τὸ ὕψος ἀφειδῶς λαλοῦντα, μηκέτι γνωρίζοντα μήτε τὸν βαπτίσαντα ἱερέα, μήτε τὴν πνευματικὴν μητέρα, τὴν Ἐκκλησίαν, τὴν γεννήσασαν αὐτὸν καὶ 20 ἀναθρεψαμένην, μήτε θυσιαστήριον, ἐξ οὗ ἀπὸ παιδίου I (φ. 175α) ἐτρέφετο καὶ ἐποτίζετο, μήτε αὐτὰ τὰ προσφερόμενα ἅγια. 4. Ἄλλ' εὐθὺς πρώτη προκοπὴ καὶ μέγα κατόρθωμα αὐτοῖς νομίζεται ἢ ἄρνησις καὶ ἢ βλασφημία ἢ κατὰ τῶν μυστηρίων· ἄρχεται γὰρ λέγειν ὁ τοιοῦτος, 25 μᾶλλον δὲ ὁ διάβολος ὁ ἐν αὐτῷ φθειγγόμενος· «τί δέ ἐστιν Ἐκκλησία; τί δέ ἐστι βάπτισμα; Ἐκεῖνο δὲ αἷμα Χριστοῦ ἐστι, μὴ γένοιτο ἐκεῖνο εἰσελθεῖν εἰς τὸ στόμα μου». 5. Ἄθλιε, εἰ πάσῃ φυλακῇ ἐτήρεις τὴν καρδίαν· εἰ ἠύχου ἐπιπόμως ἕως ἐσχάτης ἀναπνοῆς, παρέμενέ σοι τὸ φυλακτήριον. 30 Εἰ μὴ ἔδωκας εἴσοδον τῷ διαβόλῳ εἰς τὴν καρδίαν σου, οὐκ

8. Ρωμ. 1,21. Πβλ. Ἐφ. 4,17-18. 10. Πβλ. Γεν. 4,13-14. 13. Πβλ. Ἦσ. 10,33. 16. Πβλ. Γ' Ἰωάν. 10. 19. Πβλ. Α' Τιμ. 3,15. Α' Κορ. 11, 22. 20. Πβλ. Ἐβρ. 13,10-13. 21. Πβλ. Γεν. 48,15. 23. Πβλ. Τίτ. 1,16. Ἄποκ. 13,5. 28. Παροιμ. 4,23. 29. Πρβ. Μακκ. ΙΙ, 7,9.

ἀν ὑπ' αὐτοῦ ἐζωγρήθης εἰς τὸ ἐκείνου θέλημα. 6. Εἰς ταύτην τὴν προκοπὴν σε ἀνήγαγεν ἡ ἐγκράτεια καὶ ἡ ἀπόταξις, οὐδὲν ἄλλο τι ἐδίδαξεν, ἢ τοῖς ἀγίοις μόνοις ἀποτάξασθαι.

XIII. Τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ ἀκάθαρτον καὶ σὺ
 5 καθαρός; Ἐγὼ περὶ ἄλλης ἀποταγῆς ἐνόμιζόν σε ἔχειν, περὶ ἧς εἶπεν ὁ Κύριος ὅτι· «εἴ τις οὐκ ἀποτάσσεται πᾶσι τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτῷ, οὐκ ἔστι μου μαθητῆς», καὶ· «εἰ θέλεις τέλειος εἶναι, ὑπάγε, πώλησόν σου τὰ
 10 ὑπάρχοντα καὶ δὸς πτωχοῖς» καὶ τὰ ἐξῆς. Καὶ οὐ προσέθηκεν· εἴ τις οὐκ ἀποτάσσεται τῇ Ἐκκλησίᾳ μου ἢ τοῖς μυστηρίοις μου, οὐκ ἔστι μου μαθητῆς! 2. Δῆλον γάρ, ὅτι ἐδίδαξεν ἡμᾶς διὰ τῆς ἐνσάρκου αὐτοῦ οἰκονομίας, πρῶτον ἀποτάσσεσθαι τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς εἰδώλοις αὐτοῦ
 15 καὶ πάσῃ τῇ πλάνῃ αὐτοῦ, καὶ αὐτῷ μόνῳ συντάσσεσθαι διὰ τῆς Ἐκκλησίας αὐτοῦ καὶ τῶν μυστηρίων. 3. Τὴν πρώτην ἀποταγὴν ἀπετάξω ἢ τὴν δευτέραν; Ἡ πρώτη εἰδώλων ἐστὶν ἀποχή· ἡ δευτέρα χρημάτων ἐστὶ καταφρόνησις καὶ πάσης σαρκικῆς ἡδονῆς ὑπεροψία.

20 XIV. Ἴδωμεν οὖν, ποίαν λέγεις ἀπόταξιν· τὴν τῶν χρημάτων; Καὶ τίς οὕτως δεδούλωται τῷ πάθει τῆς φιλαργυρίας ὡς οἱ αἰρετικοί; 2. Οὐ μόνον γὰρ τὰ αὐτοῖς ἐμπίπτοντα χρήματα μετὰ ἀσφαλείας κατέχουσιν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀλλοτρίων ὡς οἰκειῶν φροντισταὶ καὶ τα-
 25 μεῖα γίνονται I (φ. 175β) καὶ τόκους καὶ πλεονασμούς συνάγουσι καὶ ἄλλοις μὲν τὰ χρήματα προσπορίζουσιν, αὐτοὶ δὲ τὰς ἀνομίας κερδαίνουσι· μόνον ἵνα τὸ πάθος τῆς πλεονεξίας αὐξήσωσιν. 3. Οὐδεὶς γὰρ ἤκουσέ ποτε, ὅτι αἰρετικὸς πάντα πωλήσας τὰ προσόντα αὐτῷ δέδωκε πτωχοῖς

1. Β' Τιμ. 2,26. 5. Πβλ. Παροιμ. 20,9. 6. Λουκ. 14,33. 8. Ματθ. 19,21. Πβλ. Λουκ. 12,33. Ἰω. 12,5. Πράξ. 2,45. 4,34-37. 9. Πβλ. Μάρκ. 10,21.
 13. Ἐφ. 3,9. Ῥωμ. 16,15. Κολ. 1,26. 22. Πβλ. Λουκ. 16,14. Α' Τιμ. 6,
 10. Τίτ. 3,10. 25. Πβλ. Παροιμ. 28,8. Ἰεζ. 22,12. 27. Πβλ. Μιχ. 6,10.
 Κολ. 3,5.

- καὶ ποιητῆς τῆς ἐντολῆς ταύτης γέγονε. 4. Μόνοις οὖν τοῖς ἁγίοις ἀπετάξω· μόνον τοῦτο ἐδιδάχθης παρὰ τῆς σῆς ἐγκρατείας καὶ τῆς ἀποτάξεως, τὸ μὴ γινώσκειν τὸν ἱερέα σου τὸν αἰεὶ τρέφοντά σε διὰ τῆς μυστικῆς καὶ ἁγίας
- 5 τροφῆς, οὐδὲν μέγα προκόψας. 5. Εἰ γὰρ ταύτην προκοπὴν λέγεις, εἰς ταύτην φθάνουσι καὶ οἱ μαινόμενοι· κἀκεῖνοι γάρ, ὅταν ὑπὸ τοῦ πάθους τούτου κρατηθῶσιν, ἀγνοοῦσι τοὺς γεννήσαντας· οὐκ ἐπιγινώσκουσιν ἀδελφόν, οὐ μέμνηνται εὐεργεσιῶν· ἀλλὰ καὶ ἐάν τις θέλῃ βοηθῆσαι, ὡς ἐχθρὸς καὶ
- 10 πόλεμιος ὑπολαμβάνεται παρ' αὐτῶν· καὶ ἐρωτώμενοι παρὰ τῶν ἰδίων τὴν αἰτίαν τῆς λύπης εἰπεῖν, ἀναρθρα καὶ ἀνακόλουθα φθεγγόμενοι οὐδὲν ἔχουσι.

(Συνεχίζεται)